

Časopis Ochrany dravcov na Slovensku

Ročník 7

DRAVCE A SOVY

Birds of Prey and Owls – Journal of Raptor Protection of Slovakia

**SPRÁVY SKUPÍN
ZA ROK 2010**

**ZDOCHLINOŽRAVÉ
DRUHY
V OHROZENÍ**

1

2011

DRAVCE A SOVY

Časopis Ochrany dravcov na Slovensku

Ročník 7 / Číslo 1 / 2011

Vydáva: Ochrana dravcov na Slovensku

Vedúci redaktor: Michal Noga

Redakčná rada: Lucia Deutschová,
Hana Latková, Marcel Uhrin

Grafická úprava: Grafické štúdio – DUDOK

Preklady: Lucia Deutschová, Hana Latková

ISSN: 1336 - 6874

Náklad: 200 kusov

Neprešlo jazykovou úpravou.

Adresa:

Ochrana dravcov na Slovensku
Raptor Protection of Slovakia (RPS)
Kuklovská 5
841 04 Bratislava

e-mail: dravce@dravce.sk

internet: www.dravce.sk

tel./fax: 02 / 555 734 40

Bankové spojenie: Tatra banka a.s.

Číslo účtu: 2623078364/1100

IČO: 317 97 717

NOVÉ PREZENTAČNÉ MATERIÁLY RPS

AKTUALIZÁCIA DEFINOVANIA PRIAZNIVÉHO STAVU
VYBRANÝCH DRUHOV DRAVÝCH VTÁKOV

Fotografia na titulke:

Sokol kobcovitý (*Falco vespertinus*), foto: Jozef Chavko

NA ÚVOD

Našu krajinu sme zdedili po predkoch. Žijeme často na rovnakých miestach, vidíme stromy, ktoré zasadili, vinič, o ktorý sa starali roky.

Súčasťou nášho spoločného dedičstva je i krajina – vrátane živočíchov, rastlín, ale i veľmi ťažko opisateľného „spiritu“ - súzvuku, duše krajiny. Spolu s ňou sme zdedili i možnosť zdieľať ju s dravecami a máme to šťastie, že sme na ne nevýslovne bohatí. Orly skalné, orly kráľovské, orliaky, haje, sokoly, kane. Sú spoločným a – s našim skromným príspevom – zveľaďovaným bohatstvom.

Tento rok opäť ukázal, že ľudia dedia i niečo iné. Zrejme sa v niektorých oblastiach dedí hlúposť, bezohľadnosť, barbarstvo. Otrávené orly, myšiaky a sokoly rárohy z juhozápadného Slovenska sú toho dôkazom. Všetko nasvedčuje tomu, že úzka organizovaná skupina jednotlivcov zbabelo a podlo trávi dravce pre svoj domnelý osobný prospech. Alebo len pre potvrdenie svojej výnimočnosti a moci. Rovnako domnelej.

Na to už nenachádzam primeranú slovnú reakciu. Len paragraf Trestného zákona.

Michal Noga

OBSAH

Na úvod	3
---------------	---

Správy pracovných skupín za rok 2010

Jozef Chavko – Orol kráľovský	4
Ján Korňan, Ladislav Šimák – Orol skalný (rok 2009) ..	5
Ján Korňan, Ladislav Šimák – Orol skalný	6
Miroslav Dravecký – Orol kríľavý	7
Jozef Chavko – Orliak morský	8
Jozef Chavko – Sokol rároh	9
Jozef Chavko – Sokol sťahovavý	10
Jozef Chavko – Sokol kobcovitý	11
Boris Maderič – Haja červená	12
Michal Noga – Kaňa popolavá	13
Martin Dobrý – Kuvík obyčajný	14
Karol Šotnár – Výrik lesný	16
Samuel Pačenovský, Karol Šotnár – Kuvičok vrabčí ..	17
Michal Noga – Zimné sčítanie myšiakov ušatých 2010/2011	18

Príspevky

Lucia Deuschová Zdochlinožravé druhy v ohrození	19
Dušan Kerestúr, Marian Mojžiš Ďalšie hniezdenie kane popolavej (Circus pygargus) v Lučenskej kotline (stredné Slovensko)	20
Lucia Čižmárová Dve mamy pre sokolíkovi	22
Igor Novák „Operácia“ malého sokola myšiara	24
Karol Kovář Útok orla skalného na lietadlo	26

Fotografia na titulke:

Sokol kobcovitý (*Falco vespertinus*)

Jozef Chavko

Fotografie na obálke:

Mláďatá sokola rároha

Jozef Chavko

Sokol rároh, záber z fotopasce

Jozef Chavko

Sokol rároh

Jozef Chavko

Foto: J. Chavko

OROL KRÁĽOVSKÝ

(*Aquila heliaca*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

Š. Danko, J. Chavko, J. Izakovič, S. Harvančík, L. Šnirer, A. Dubravský,
L. Prešínský, R. Galaš, B. Landsfeld, J. Pavelka, M. Balla, A. Rácz,
B. Maderič, G. Demeter, V. Balaška, B. Matejovič, L. Matejovičová,
M. Noga, V. Nemček, J. Lengyel, L. Deutschová.

Ochranný dohľad na hniezdiskách zabezpečovali:

J. Izakovič, A. J. Pavelka, B. Landsfeld

Súhrn výsledkov na západnom Slovensku:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	40
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	39
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	34
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	18
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	23
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	16
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	3
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	44 - 46

Na západnom Slovensku zahniezdilo 16 párov, z toho len 9 párov bolo úspešných a vyviedlo spolu 11 mláďat (7 x 1, 2 x 2 a 7 x 0 pull.) t.j. 1,2 ml. na úspešné páry a 0,68 mláďaťa na všetky hniezdiace páry, hniezdenie 1 páru bolo predpokladané, ale hniezdo sa nepodarilo dohľadať.

Na východnom Slovensku zahniezdilo 18 párov, z toho len 9 párov bolo úspešných a vyviedlo 12 mláďat (6 x 1, 3 x 2 a 8 x 0), hniezdna úspešnosť bola v priemere 1,3 mláďaťa na produktívne, resp. 0,6 mláďaťa na obsadené hniezdo.

Rok 2010 sa vyznačoval mimoriadne nízkou úspešnosťou hniezdení. V dôsledku silných búrok, intenzívnych a dlhodobých dažďov došlo k pádu 4 aktívnych hniezd a k zanechaniu násad na 6 hniezdach. V dôsledku nepriaznivého počasia významne poklesla potravná ponuka a dostupnosť potravných zdrojov. Došlo k asi najnižšej úspešnosti hniezdení za posledných 20 rokov. Neustále dažde počas celého jarného obdobia spôsobili silné záplavy, polia boli zaliate vodou čím sa významne znížila potravná ponuka pre orly. Bolo veľmi málo prírastkov u zajacov, väčšina dier chrčkov a hrabošov poľných bola vytopená. Taktiež neustále dažde a chlad vplývali negatívne aj na mláďatá. Bol to historicky najhorší rok za celé obdobie sledovania orlov na Slovensku.

Oblasť západne od hrebeňa Slanských vrchov bola monitorovaná J. Mihókom, ktorý však výsledky nezaslal. Ide o Košíckú kotlinu, Slanské a Volovské vrchy, v ktorých hniezdilo okolo 7 párov.

Na západnom Slovensku sú stále častejšie zaznamenávané prípady trávenia a nezákonného odstrelu dravcov, čo sa stále viac prejavuje aj na negatívnom trende vývoja populácie.

Foto: B. Landsfeld

OROL SKALNÝ

(*Aquila chrysaetos*)

Ján Korňan, Ladislav Šimák

Riešitelia:

J. Korňan, L. Šimák, M. Macek, M. Majda, J. Mihok, K. Šotnár, B. Sedláková, M. Olekšák, M. Dravecký, J. Pavelka, S. Harvančík, S. Ondruš

Spolupracovníci:

V. Balaška, B. Beniska, J. Brndiar, I. Bryndza, P. Bryndza, M. Dobrota, A. Dubravský, L. Dzúriková, M. Gejdoš, E. Hapl, J. Holma, V. Hruz, J. Chavko, J. Jurík, M. Kalaš, K. Kaliský, Ján Kiciko, M. Korňan, J. Kormančík, P. Kubík, M. Lehocký, M. Lenkei, B. Machciník, L. Prešinský, R. Reistetter, R. Reľkovský, S. Motyčka, L. Šnirer, I. Turček, I. Valach, Z. Vavřík, J. Zoldy

Stráženie 1 hniezda vo Veľkej Fatre organizačne zabezpečoval M. Macek

Súhrn výsledkov hniezdenia v rámci areálu výskytu orla skalného na Slovensku:

Kontrolované teritóriá	<i>Checked territories</i>	98
Obsadené teritóriá min. 1 ad orla	<i>Occupied territories by min. 1 adult</i>	94
Pravidelne kontrolované páry	<i>Checked pairs</i>	71
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	56
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	27
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	28

Jozef Mihók zistil vyletenie 2 mláďat bez zásahu človeka, čo je na Slovensku u orlov skalných raritný prípad. V rehabilitačnej stanici v Zázrivej boli rehabilitované 4 orly skalné.

Tab.1. Krúžkovanie mláďat a odber krvných vzoriek

Meno	Krúžkovanie pull	Krúžkovanie adult	Označenie mikročipom	Odber vzoriek na DNA
M. Macek	12	1	-	10 -
J. Korňan	3	-	3	3
L. Šimák	1	-	4	-
J. Mihók	1	-	-	-
M. Dravecký	2	-	-	-
L. Šnirer	1	-	-	-
M. Šturm (zverolekár)	-	-	2	2
Spolu	20	1	9	15

Foto: K. Šotnár

OROL SKALNÝ

(*Aquila chrysaetos*)

Ján Korňan, Ladislav Šimák

Riešitelia:

J. Korňan, L. Šimák, M. Macek, M. Majda, K. Šotnár, M. Dravecký,
J. Mihók, M. Lehocký, J. Pavelka, S. Harvančík, S. Ondruš

Spolupracovníci:

V. Balaška, P. Bryndza, M. Dobrota, A. Dubravský, L. Dzúriková,
M. Gejdoš, V. Hríb, Chalmoviánsky, J. Kícko, P. Kubík, B. Landsfield,
M. Lenkei, M. Olekšák, R. Reřkovský, Š. Pčola, B. Sedláková, L. Šnírer,
Z. Vavřík, P. Vrlík, J. Zoldi

Súhrn výsledkov hniezdenia v rámci areálu výskytu orla skalného na Slovensku:

Kontrolované teritóriá	<i>Checked territories</i>	107
Obsadené teritóriá min. 1 ad orla	<i>Occupied territories by min. 1 adult</i>	103
Pravidelne kontrolované páry	<i>Checked pairs</i>	74
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	61
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	32
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	32

STRÁŽENIE A REHABILITÁCIA

Stráženie troch hniezd vo Veľkej Fatre organizačne zabezpečoval Metod Macek, v TANAP-e organizačne zabezpečovala Správa TANAP-u v spolupráci z Metodom Macekom a v Muránskej planine zabezpečovala stráženie Správa NP Muránska planina.

Tab.1. Krúžkovanie mláďat a odber krvných vzoriek

Meno	Krúžkovanie pull	Označenie mikročipom	Odber vzoriek na DNA
M. Macek	8	-	-
J. Korňan	3	-	4
L. Šimák	5	-	-
J. Mihók	1	-	-
M. Dravecký	4	-	-
K. Šotnár	1	-	-
L. Šnírer	1	-	-
M. Šturm (zverolekar)	-	2	-
Spolu	23	2	4

OROL KRIKĽAVÝ

(*Aquila pomarina*)

Miroslav Dravecký

Riešitelia:

Š. Danko, M. Dravecký, D. Karaska, J. Kicko, M. Lehocký, B. Maderič, J. Mihók, K. Šotnár, L. Šnirer

Spolupracovníci:

P. Belák, I. Bryndza, P. Bryndza, V. Devečka, M. Dúbrava, A. Dubravský, L. Dzúriková, I. Fabianová, M. Gejdoš, E. Gulak, S. Harvančík, V. Hruz, K. Kicková, M. Macek, M. Olekšák, J. Popovics, D. Pulíš, R. Reřkovský, M. Riník, S. Senk, S. Siryová, I. Valach, P. Vrlík

Foto: B. Maderič

Súhrn výsledkov na západnom Slovensku:

Kontrolované teritória	Checked territories	241
Počet hniezdiacich párov	Incubating pairs	118
Počet obsadených hniezd	Occupied nests	101
Počet produktívnych párov	Successful breeding pairs	67
Počet vyvedených mláďat	Fledglings	69
Neúspešné hniezdenia	Unsuccessful breeding attempts	43
Kružkované pull.	Ringed pull.	56

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species occurrence in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Podiel jednotlivých riešiteľov na monitoringu (kontrola lokalít/počet dohľadaných obsadených hniezd/počet mláďat) J. KICKO (57/30/18), B. MADERIČ (45/20/17), M. DRAVECKÝ (30/14/7), J. MIHÓK (22/7/7), K. ŠOTNÁR (20/12/7), M. LEHOCKÝ (21/9/6), D. KARASKA (25/2/4), Š. DANKO (11/3/3), M. MACEK/R. REŘKOVSKÝ (6/3/2), L. ŠNIRER (4/1/1). V roku 2010 zo 67 produktívnych párov zistených členmi skupiny pre *A. pomarina* bolo na hniezdach 69 mláďat, 65 × 1, 2 × 2 mláďatá. V dvoch prípadoch s dvomi vyvedenými mláďatami bez zásahu človeka (J. KICKO). Riešiteľmi sa okružkovalo 56 mláďat ornitologickými krúžkami a súběžne aj odčítateľnými farebnými krúžkami svetlomodrej farby (J. KICKO 17, B. MADERIČ 13, M. DRAVECKÝ 9, J. MIHÓK 7, K. ŠOTNÁR 6, Š. DANKO 2, D. KARASKA a L. ŠNIRER po 1). V júli-septembri 2008 pozoroval K. PANSCZYK *A. pomarina* so žltým krúžkom s kódom CI blízko Nového Targu (na juhu Poľska). Tento jedinec bol krúžkovaný ako mláďa na hniezde J. KICKOM 4. júla 2006 v okrese Liptovský Mikuláš. J. MIHÓK odfoťil jedinca (samicu) so žltým krúžkom YC 17.7.2010 pri Skároši v Slanských vrchoch a zistil, že v roku 2010 už hniezdila v páre, len 4 km od miesta, kde ju krúžkoval 11. júla 2004 ako mláďa na hniezde. Podobne odfoťil J. MIHÓK 3. septembra 2010 jedinca s hliníkovým krúžkom BL 649 a žltým plastovým krúžkom PK na lokalite vzdialenej len 4,6 km od miesta jeho vyliahnutia, kde bol krúžkovaný dňa 7.7.2007 tiež B. MADERIČOM. V 25 prípadoch B. MADERIČ podal podnet na príslušný ObÚŽP (Medzilaborce, Humenné a Stropkov) na zabezpečenie ochrany hniezdnych lokalít a v prípade 1 páru podal podnet na SIŽP v Košiciach vo veci zničenia hniezdného biotopu lesohospodárskou činnosťou. V roku 2010 bola zistená veľmi nízka hniezdna úspešnosť spôsobená veľmi vysokými zrážkovými úhrnmi v apríli – júli. Pre dlhotrvajúce extrémne daždivé počasie väčšina párov nemala znášky alebo ich zanechala v ranných štádiách hniezdenia (J. KICKO, D. KARASKA, M. DRAVECKÝ). Dva páry hniezdili v umelých hniezdach (J. KICKO a B. MADERIČ), ďalšie tri páry zahniezdili v umelých hniezdach, ale počas dažďov hniezda postupne zanechali (M. DRAVECKÝ). Sezóna bola zvláštna aj kvôli neskorému priletu orlov zo zimovísk na hniezdiská, kvôli veľmi nízkej intenzite toku v apríli, kedy orly takmer nevykonávali svadobné lety (J. KICKO). Na troch lokalitách boli pred hniezdnou sezónou dohodnuté usmernenia ohľadom lesných prác s obhospodarovateľmi lesov, ale dva subjekty realizovali v rozpore s dohodou práce v blízkosti hniezd orlov a došlo k vyrušeniu a opusteniu hniezda. (J. KICKO). Ako zriedkavá potrava bola zaznamenaná 2 × vretenica (J. KICKO), chrčec a krídlo z holuba plúžika (J. MIHÓK) a dažďovník (B. MADERIČ).

Foto: J. Chavko

ORLIAK MORSKÝ

(*Haliaeetus albicilla*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Lengyel, P. Rác, J. Chavko, Š. Danko, M. Balla, V. Prachár,
D. Karaska, P. Muránsky, A. Fekete, I. Vincze

Spolupracovníci:

M. Bohuš

Súhrn výsledkov na západnom Slovensku:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	8
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	8
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	6
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	6
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	12
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	0
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	7
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	8 - 10

Na Slovensku zahniezdilo spolu 6 párov a všetkých 6 párov bolo úspešných, vyvedli spolu 12 mláďat (1 × 1, 4 × 2 a 1 × 3 pull.).

Na západnom Slovensku bolo kontrolovaných 5 hniezdisk. Dva páry z neznámych príčin nezahniezdili. V príjemnej atmosfére sme na dvojdnovej akcii okružkovali všetkých 7 mláďat. V rámci medzinárodného programu koordinovaného zo Švédska sme mláďatá okružkovali farebnými krúžkami, na pravú nohu čierno zeleným a na ľavú nohu modrým.

Na východnom Slovensku zahniezdili 2 páry. Pri hniezde v luhoch Latorice bolo pozorované 1 vyletené mláďa a z druhého hniezda JV od Michaloviec vyleteli 2 mláďatá (neboli okružkované).

Na strednom Slovensku po 50 rokoch úspešne zahniezdil nový pár pri Oravskej priehrade a vyvedol 2 mláďatá! Mláďatá neboli okružkované.

Foto: J. Chavko

SOKOL RÁROH

(*Falco cherrug*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Chavko, L. Deutchová, A. Vďačný,
B. Maderič, V. Nemček, J. Lengyel

Foto: J. Chavko

Súhrn výsledkov vývoja populácie na západnom Slovensku:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	31
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	31
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	27
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	21
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	60
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	6
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	44
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	44 - 46

Na západnom Slovensku zahniezdilo 27 párov, z toho 21 párov úspešne vyvedlo 60 mláďat (6 × 0, 4 × 1, 4 × 2, 5 × 3, 7 × 4, 1 × 5), t.j. 2,8 ml. na úspešné páry a 2,2 mláďaťa na všetky hniezdiace páry. Bol zaznamenaný smutný, ale kuriózný prípad usmrtenia 5 mláďat bleskom. Potom v štyroch prípadoch páry zanechali násady pravdepodobne v dôsledku extrémne nepriaznivých klimatických pomerov a bol zaznamenaný jeden prípad úhynu 3 mláďat (z celkového počtu 5 mláďat), jednou z možných príčin je požitie kontaminovanej potravy.

V tomto roku pravdepodobne v dôsledku extrémne nepriaznivých klimatických podmienok, najmä častých intenzívnych zrážok, došlo k výrazne nižšej priemernej úspešnosti hniezdenia. Podľa vyjadrenia maďarských ornitológov, došlo v roku 2010 k výrazne nižšej priemernej úspešnosti hniezdenia sokolov rárohov aj v Maďarsku a predpokladanou príčinou boli rovnako extrémne nepriaznivé klimatické podmienky v hniezdnom období (Bagyura in verb.)

Správu o hniezdení sokolov rárohov na východnom Slovensku sme nezískali, ale podľa niektorých neúplných informácií predpokladáme, že v tomto regióne zahniezdilo okolo 10 párov, z toho 7 úspešne, vyvedli približne 18 - 20 mláďat.

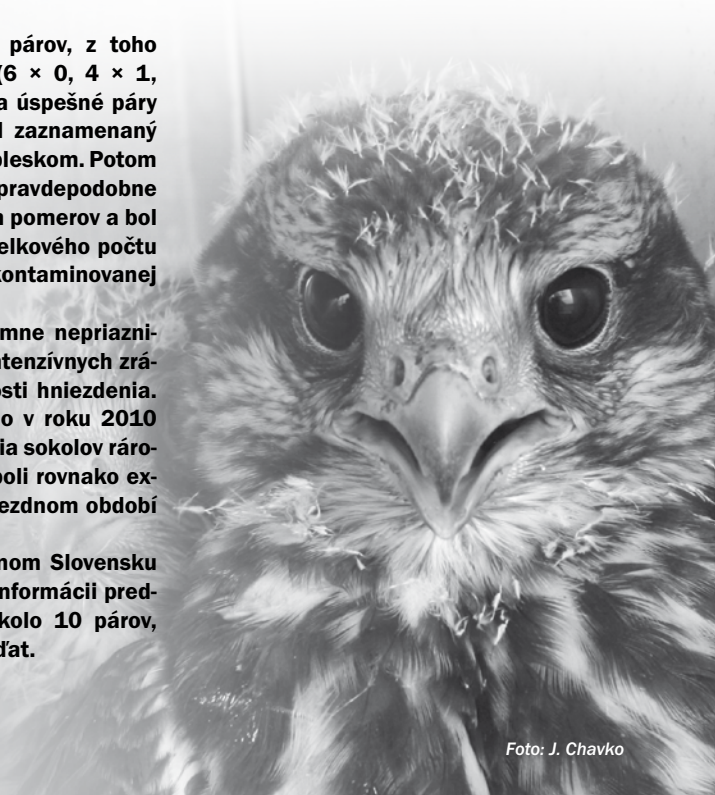

Foto: J. Chavko

SOKOL ŠTAHOVAVÝ

(*Falco peregrinus*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Chavko, M. Kostra, S. Harvančík, L. Šnírer, A. Dubravský, J. Lipták, B. Maderič, M. Olekšák, Š. Matis, M. Jasík, S. Ondruš, K. Šotnár, B. Beniska, B. Hájek, M. Lehocký, M. Majda, E. Hapl, P. Bačkor, B. Schwarzbacher, B. Sedláková, J. Hořma, I. Valach, P. Bryndza, I. Bryndza, E. Gulák, P. Šiman, J. Izakovič, V. Balaška, A. Vďačný, M. Filipek, D. Horal, J. Lengyel, P. Muránsky, L. Prešinský, R. Galaš, M. Macek, R. Reřkovský, L. Deutschová.

Spolupracovníci:

L. Matejovičová, P. Vrlík, J. Pavelka, J. Čendula, V. Hošek, J. Mikula, P. Oboňa.

Súhrn výsledkov na západnom Slovensku:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	101
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	91
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	83
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	48
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	109
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	35
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	28
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	140 – 160

Na Slovensku bolo zaznamenaných 91 párii obsadených hniezdisk, z toho zahniezdilo 83 párov a len 48 párov hniezdilo úspešne. Vyvedli spolu 109 mláďat (11 × 1, 23 × 2, 5 × 3, 9 × 4), t.j. 2,27 ml. na úspešné páry a 1,3 mláďaťa na všetky hniezdiace páry. Až 42 párov nebolo skontrolovaných. Z celkového počtu hniezdení bolo zaznamenaných až 35 neúspešných prípadov. Príčinami strát boli: 1× zničenie násady krkavcami, 1× zánik hniezdenia v dôsledku vyrušovania a v 32 prípadoch sa príčiny nepodarilo objasniť. Predpokladá sa, že najväčší vplyv mali extrémne nepriaznivé klimatické podmienky a nemožno vylúčiť ani vykradnutie hniezd.

Väčšina mláďat bola okružkovaná s výnimkou hniezd, kde boli mláďatá tesne pred vyletením a pri krúžkovaní by hrozilo ich predčasné vyletenie (krúžkovatelia: J. Chavko, B. Maderič, L. Šnírer, J. Lipták).

Významnú neúspešnosť hniezdení v roku 2010 možno pripísať nepriaznivým klimatickým pomerom, ktoré z najväčšou pravdepodobnosťou nepriaznivo ovplyvnili potravnú ponuku a dostupnosť potravných zdrojov.

Foto: J. Chavko

SOKOL KOBCOVITÝ

(*Falco vespertinus*)

Jozef Chavko

Riešitelia:

J. Lengyel, J. Chavko, J. Somogyi, L. Deutschová

Foto: J. Chavko

Súhrn výsledkov:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	8
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	2
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	3
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	1
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	2
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	2
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	0
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	2 – 4

V roku 2010 boli spomedzi potenciálnych lokalít kontrolované tri chránené vtáčie územia: CHVÚ Sysľovské polia, CHVÚ Lehnice, CHVÚ Dolné Považie. Okrem týchto lokalít boli v rámci monitoringu iných druhov kontrolované aj ďalšie historické lokality na západnom a východnom Slovensku, kde však hniezdenie druhu nebolo dlhodobo zaznamenané. V CHVÚ Lehnice boli pozorované len migrujúce jedince. V CHVÚ Dolné Považie boli na jednej lokalite pozorované najprv štyri, neskôr už len dva teritoriálne páry. Z tohto počtu len jeden pár zahniezdil, ale hniezdenie bolo neúspešné. V CHVÚ Sysľovské polia zahniezdili dva páry. Hniezdenie jedného páru bolo neúspešné, pravdepodobne v dôsledku predácie kunou v čase inkubácie vajec. V prípade druhého páru bolo pozorované kŕmenie dvoch vyspelých mláďat, predpokladá sa, že mláďatá úspešne vyleteli, nakoľko hniezdo nebolo neskôr sledované. Hniezdne a lovné teritória v poslednom spomínanom území sú dlhodobo degradované nevhodným obhospodarovaním.

Foto: J. Chavko

HAJA ČERVENÁ

(*Milvus milvus*)

Boris Maderič

Riešitelia:

B. Maderič, V. Pečeňák, J. Chavko, P. Rác, M. Balla

Spolupracovníci:

D. Horal, G. Čamlík, S. Senk, R. Jureček, J. Lengyel,
J. Platko, M. Noga, V. Nemček

Foto: W. Dumbleton

Súhrn výsledkov v rámci areálu výskytu *Milvus milvus* na Slovensku (Dolnomoravský úval, Borská nížina, Podunajská rovina, Laborecká vrchovina, Ondavská vrchovina, Východoslovenská rovina)

Súhrn výsledkov:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	24
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	4
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	4
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	2
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	3
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	2
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	0
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	4 – 8

V roku 2010 boli na celom území Slovenska zaznamenané dva produktívne páry, po jednom v Borskej nížine a Dolnomoravskom úvale, ktoré vyvedli spolu tri mláďatá. Celková hniezdna úspešnosť bola 0,75 mláďaťa na hniezdiaci pár, resp. 1,50 mláďaťa na produktívny pár.

Príčinou neúspešnosti hniezdenia páru v Borskej nížine (zničenie znášky) bolo pravdepodobne nepriaznivé počasie a v prípade páru v Laboreckej vrchovine sa príčinu neúspešnosti (zanechanie znášky) nepodarilo zistiť. Haje červené neboli ani v tomto roku pozorované v lužných lesoch Latorice na Východoslovenskej rovine a taktiež ani v Dunajských luhoch na Podunajskej rovine. V Borskej nížine v blízkosti sútoku vodných tokov Moravy a Dyje na pravidelne kontrolovanom nocovisku v mesiacoch október až december 2010 bolo priebežne zaznamenaných spolu 30 - 85 ex.

Foto: T. Sani

KAŇA POPOLAVÁ

(*Circus pygargus*)

Michal Noga

Riešitelia:

M. Noga, J. Lengyel, L. Kečkéšová, B. Matejovič,
T. Veselovský, M. Dobrý

Spolupracovníci:

J. Mikuš, L. Matejovičová, V. Nemček

Súhrn výsledkov:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	12
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	2
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	3
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	3
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	5
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	0
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	0
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	10 – 18

V roku 2010 boli kane popolavé v hniezdnom období zaznamenané na 5 lokalitách, zahniezdenie sa podarilo preukázať na dvoch z nich, v k.ú. obce Čakajovce (2 páry) a Dolný Ohaj (1 pár). Všetky tri páry zahniezdili v obilí, bez ochranného manažmentu by boli zničené pri žatevných prácach. V tejto súvislosti je potrebné vysloviť poďakovanie dotknutým poľnohospodárskym podnikom – PD Čakajovce a PD Dolný Ohaj – za ústretovosť a osobnú zaangażovanosť pri ochrane kaní. Hniezdiace páry vyvedli 6 mláďat (2×2 juv., 1×1 juv.), čo je 1.66 mláďaťa na produktívne hniezdo. Okrem praktickej ochrany sa venovala väčšia pozornosť propagácii ochrany druhu (tlačové správy, články, televízne a rozhlasové príspevky). Kaňa popolavá bola tiež jedným z troch vtáčích druhov, o ktorých bol Jaroslavom Mikušom nafilmovaný dokument „Ohrozené krídla II.“

Monitoring a ochrana druhu bola podporená projektom „Dravce a sovy v sústave chránených území vtáčích území Slovenska“, podporeného prostredníctvom Nadácie Ekopolls z finančného mechanizmu EHP, Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu SR.

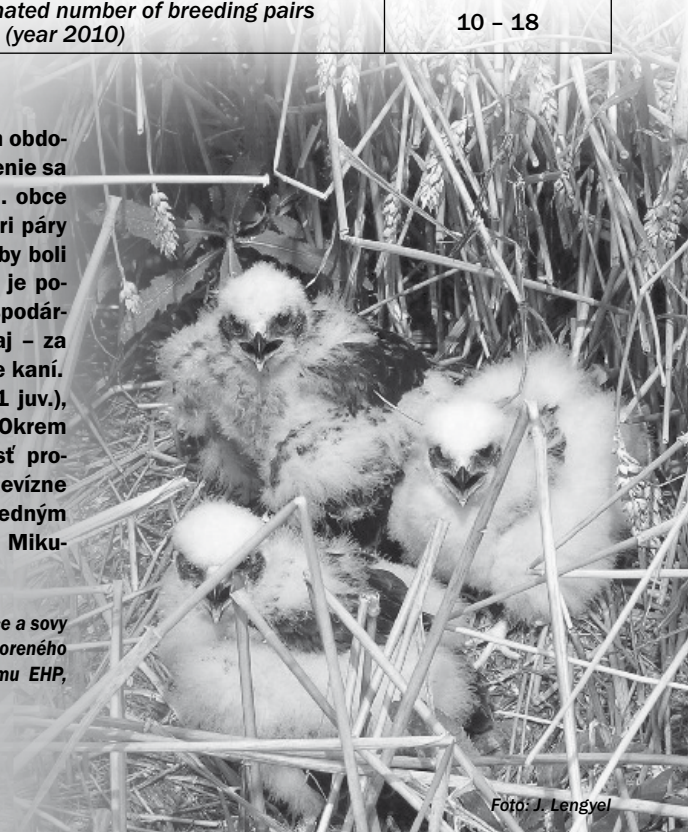

Foto: J. Lengyel

Foto: J. Svetlík

KUVIK OBYČAJNÝ

(*Athene noctua*)

Martin Dobrý, Monika Chrenková

Riešitelia:

M. Balog, M. Dobrota, M. Dobrý, T. Flajs, A. Gajdošová, M. Gálffyová,
M. Gonšor, P. Chrašč, M. Chrenková, M. Kern, J. Kočí, J. Lengyel,
B. Matejovič, M. Mojžiš, M. Olekšák, S. Pačenovský, A. Rácz,
M. Sladkovský, L. Šnirer, R. Václav

Spolupracovníci:

P. Bosý, A. Bórik, I. Dobrý, A. Dubravský, M. Figura, S. Harvančík,
Z. Kesanová, J. Madzin, M. Noga, S. Nuhličková, J. Svetlík,
M. Štefunko, R. Tóth a rehabilitačná stanica Ratnovce.

Súhrn výsledkov:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	215
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	84
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	-
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	-
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	-
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	-
Krúžkované pull.	<i>Ringed pull.</i>	-
Predpokladaný počet hniezdiacich párov v SR (rok 2010)	<i>Estimated number of breeding pairs in SR (year 2010)</i>	800 - 1000

PODROBNÉ VÝSLEDKY MONITORINGU

MONITORING S POUŽITÍM METÓDY PREHRÁVANIA TERITORIÁLNEHO HLASU V JARNOM OBDOBÍ

Na Podunajskej rovine bolo zo 78 kontrolovaných lokalít 18 s pozitívnou reakciou, na Nitrianskej pahorkatine bol pomer 7/2 a na Žitavskej pahorkatine 9/0 (DOBRY). Na Trnavskej pahorkatine kontroloval KERN 5 lokalít, z toho 4 s pozitívnou reakciou. Jednu lokalitu s pozitívnou reakciou na nahrávku udávajú z Revúckej vrchoviny GONŠOR a FLAJS, z Rimavskej kotliny GÁLFFYOVÁ a z Lučenskej kotliny po jednej lokalite udávajú BALOG a MOJŽIŠ. V oblasti stredného a horného Ponitria (okresy Prievidza, Partizánske, Topoľčany a Bánovce nad Bebravou) bolo zo 65 lokalít 25 obsadených (0,62 páru/10km², ŠNIRER).

MONITORING BEZ POUŽITIA UVEDENEJ JEDNOTNEJ METODIKY

Na Borskej nížine a Chvojníckej pahorkatine bolo na jeseň kontrolovaných 13 lokalít, z toho 5 bolo s pozitívnym výsledkom (pobytové znaky), z toho dve lokality boli aj s reakciou na nahrávku (CHRENKOVÁ). Prítomnosť druhu udáva na jednej lokalite Trnavskej pahorkatiny KOČÍ, Lučeneckej kotliny MOJŽIŠ, Pliešovskej kotliny a okresu Sabinov SLADKOVSKÝ a zo Slovenského krasu udáva dva intenzívne sa ozývajúce jedince na jednej lokalite GAJDOŠOVÁ. Z Nitrianskej pahorkatiny udáva LENGYEL pravidelné pozorovania a hniezdenie na jednej lokalite a kontrolu ďalšej lokality s negatívnym výsledkom. Ďalej MATEJOVIČ udáva jednu lokalitu s reakciou na nahrávku a jednu s vylietanými mláďatami (jedno po pravdepodobnej zrážke s automobilom rehabilitované v Ratnovciach a opätovne vypustené na lokalite); okrem toho uvádza nález dvoch automo-

bilom zrazených jedincov, oba uhynuli. DOBRÝ kontroloval na jeseň aj s použitím prehrávania teritoriálneho hlasu 6 lokalít s lúkami a hlavovými vrbami, bez pozitívneho výsledku, z toho 5 lokalít bolo na Podunajskej rovine a jedna na Ipeľskej pahorkatine. Dve lokality Ipeľskej kotliny kontroloval v decembri VÁCLAV, z toho jedna s pozitívnym výsledkom. V Rožňavskej kotline bol po rehabilitácii vypustený jeden jedinec (OLEKŠÁK). Ten istý autor udáva úhyn jedného jedinca na štátnej ceste v Košickej kotline. Z Východoslovenskej roviny udávajú 16 obsadených obcí (v niektorých i viac lokalít) CHRAŠČ, PAČENOVSKÝ a RÁCZ. Ozývanie sa teritoriálnym hlasom zo sídliska vo Veľkých Kapušanoch je v súčasnosti jediným záznamom z tohto prostredia na Slovensku. Z obcí lňačovce a Senné udáva kuvika viacero ďalších autorov. Zaujímavý je údaj z Turčianskej kotliny, reakcia na nahrávku na jednej lokalite (DOBROTA).

Z piatich malých kuvikov zo zlikvidovaného hniezda na Podunajskej rovine boli 4 vložené do búdok v Rakúsku (2 z toho uhynuli) a jeden vyletel z voliéry na Podunajskej rovine (DOBRÝ, NUHLIČKOVÁ, SVETLÍK).

Druh je pravdepodobne výlučne viazaný na antropické lokality, najčastejšie areály poľnohospodárskych dvo-rov. Existujú však aj záznamy s nejasným charakterom prostredia a teda výskyt na tradičných hniezdiskách (lúky s hlavovými vrbami a pod.) nie je vylúčený. Pri používaní údaju pomeru kontrolovaných a obsadených hniezdisk treba brať na zreteľ pravdepodobnú absenciu zapisovania negatívnych výsledkov do databáz. Z vyššie uvedených dát je tiež zrejmé, že ide väčšinou o náhodné záznamy. Pre správu boli použité okrem iného i dáta z www.aves.vtaky.sk a www.birding.sk, kde možno prípadne získať podrobnejšie informácie o jednotlivých záznamoch.

Foto: K. Šotnár

VÝRIK OBYČAJNÝ

(*Otus scops*)

Karol Šotnár

Riešitelia:

K. Šotnár, Š. Šiška, S. Pačenovský, P. Chrašč, M. Demko,
B. Matejovič, J. Lengyel

Spolupracovníci:

V. Balaška, M. Šabík, J. Sviečka, P. Pavelčík, M. Repel, J. Uhrín

Súhrn výsledkov:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	22
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	7
Počet hniezdiacich párov	<i>Incubating pairs</i>	5
Počet pravdepodobne hniezdiacich párov	<i>Probably breeding pairs</i>	3
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	2
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	3
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	3

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species occurrence in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Spolu bolo skontrolovaných 22 lokalít. Na dvoch lokalitách výriky úspešne vyhniezdili, na troch bolo zaznamenané neúspešné hniezdenie a na dvoch pravdepodobné hniezdenie. V tomto roku bol zaznamenaný najskorší prílet na Slovensku – dňa 27. 3. 2010 na lokalite pri Piešťanoch (Šiška).

Zaznamenaný bol prípad, kedy výriky zahniezdili v búdkach vzdialených iba 250 m od seba. V jednej bola zanechaná 3 ks znáška a v druhej zistené 1 vajce a 1 mláďa, ktoré úspešne vyletelo. Na tejto lokalite bol zaregistrovaný posledný hlasový záznam samca výrika dňa 30. augusta (Šiška).

V CHVÚ Senianske rybníky a v blízkom okolí boli zistené tri teritória výrikov. Biotop tvorili lúky, riedko porastené stromami – topolmi, vrbami, jeľšami a inými drevinami. V máji bola väčšia časť územia zaplavená. Dňa 25. mája bol zaznamenaný teritoriálny hlas dvoch samcov vo východnej časti CHVÚ Senianske rybníky (Chrašč), dňa 13. júla bola na jednej z týchto lokalít nájdená hniezdna dutina vo vrbe, z ktorej sa ozývali min. dve mláďatá (Chrašč, Pačenovský). Dňa 21. mája sa ozýval samec SV od Blatnej Polianky, okr. Sobrance (Demko).

V Prestavlkoch sa po štyroch rokoch hniezdenia výriky na lokalitu nevrátili. V troch kontrolovaných búdkach na tejto lokalite zahniezdili iba sýkorky a brhlík (Balaška, Šotnár).

V Bojniciach zahniezdili už tretí rok po sebe v tej istej búdke. Dňa 6. júna o 21:30 h sa ozývali obidva vtáky tichšími kontaktnými hlasmi v blízkosti búdky. Pri kontrole dňa 4. júla sa v búdke nachádzali štyri zachladené vajcia po vysokom stupni nasadenia, vyvinuté zárodky iba niekoľko dní pred vyliahnutím (Šotnár).

Na minuloročnej lokalite pri Topoľčanoch bol v tomto roku zistený iba jeden exemplár. Dňa 3. mája o 18:30 h bol stimulovaný hlasovou nahrávkou samec výrika, ktorý sa ozýval aj počas veľmi hustého dažďa (Matejovič). Na lokalite Prírodná pamiatka Potok Chrenovka pri Nových Zámkoch bol zaznamenaný hlas samca výrika dňa 7. októbra (Sviečka, Pavelčík).

Neúspešný návrat na lokalitu, opustené znášky ako aj neúspešné hniezdenia v tomto roku možno pripísať nepriaznivým klimatickým podmienkam, hlavne dlhotrvajúcim dažďom v mesiacoch máj – jún.

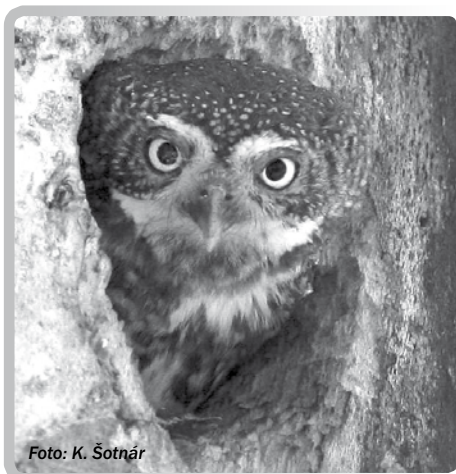

Foto: K. Šotnár

KUVIČOK VRABČÍ

(*Glaucidium passerinum*)

Samuel Pačenovský, Karol Šotnár

Riešitelia:

S. Pačenovský, K. Šotnár

Spolupracovníci:

A. Gajdošová, S. Harvančík, A. Kürthy, Š. Matis, R. Michalec, F. Tulis

Súhrn výsledkov:

Kontrolované hniezdiská	<i>Checked territories</i>	79
Obsadené hniezdiská	<i>Occupied territories</i>	60
Dohľadané hniezda	<i>Located nests</i>	6
Sledovaná produktivita	<i>Monitored productivity</i>	4
Počet produktívnych párov	<i>Successful breeding pairs</i>	3 + (2)
Počet vyvedených mláďat	<i>Fledglings</i>	8 + (min. 2 × 1)
Neúspešné hniezdenia	<i>Unsuccessful breeding attempts</i>	1

Prezentované údaje sú výsledkom činnosti členov pracovnej skupiny vo vybraných oblastiach výskytu druhu v rámci SR a neposkytujú informáciu o celkovej početnosti druhu na Slovensku.

The here presented data are the result of activities of Working Group members only in selected areas of species occurrence in Slovakia. They are not providing information on whole population of species in Slovakia.

Spolu bolo zaznamenaných obsadených 60 teritórií (Strážovské vrchy 4, Žiar 5, Kremnické vrchy 4, Vtáčnik 1, Tribeč 1, Volovské vrchy 17, Nízke Tatry 17, Veľká Fatra 6, Vysoké Tatry 3, Záp. Tatry 1, Javorníky 1). V pohorí Tribeč sa jedná pravdepodobne o najnižšie (300 m n. m.) zistený jesenný výskyt samca s prvkami teritoriálneho správania. Niekoľko denných návštev bolo absolvovaných v pohoriach Pohronský Inovec a Štiavnické vrchy, kde nebola prítomnosť kuvíčkov zistená.

Na hornom Ponitří boli dohľadané dve hniezdné dutiny. Hniezdo v Strážovských vrchoch v suchom pahýli buka v dutine po ďatľovi umiestnenej asi 4 m vysoko. Dňa 8. 6. vyletelo prvé mláďa a o tri dni neskôr opustilo dutinu aj druhé mláďa. V pohorí Žiar zahniezdili kuvíčky v suchom javory horskom v dutine po ďatľovi vo výške 7 m. Vyletelo min. jedno mláďa v dňoch 3.-5. júna. Vo Volovských vrchoch boli dohľadané 3 hniezda: 1) v suchom smreku 1,5 m nad zemou, kde 2. júla boli v hniezde ešte 3 mláďatá, 2) v suchom buku 1,8 m nad zemou, 3 mláďatá vyletovali 14.-15. 6., 3) v suchej jedli 4 m nad zemou bola pozorovaná kopolácia páru a samec, aj samica vletovali do dutiny 13. 4., avšak 9. 6. nebola zistená v dutine prítomnosť kuvíčkov (v dutine inkubovala *Parus ater*), toto hniezdenie bolo považované za neúspešné. V Západných Tatrách bola dohľadaná 1 dutina 8. 6. v osike 13 m nad zemou, kde bolo pozorované krmenie mláďat (počet nezistený).

Súhrnne teda z 4 sledovaných hniezd vyletelo 8 mláďat: 2 × 3, 1 × 2 a 1 × 0 a z dvoch ďalších, neskôr dohľadaných hniezd vyletelo min. po 1 mláďati.

Foto: J. Svetlík

ZIMNÉ SČÍTANIE MYŠIAROK UŠATÝCH (ASIO OTUS) NA JUHOZÁPADNOM SLOVENSKU 2010 / 2011

Michal Noga

Riešitelia:

M. Noga, L. Kečkéšová, T. Veselovský

Spolupracovníci:

L. Matejovičová, Z. Szabó, Z. Szabóová, V. Prachár, P. Rechtorík,
J. Lengyel, J. Domsová, D. Löbbová, J. Žiak, D. Kurtiová, L. Korytár,
J. Domsová, A. Zacharová, L. Deutschová, D. Ragyov, T. Karlík,
M. Vozárová, M. Vlachovičová, A. Botková, M. Uhrin, S. Pačenovský, J. Kuri

Súhrn výsledkov:

Kontrolované zimoviská	<i>Checked localities</i>	63
Obsadené lokality	<i>Occupied localities</i>	57
Počet myšiariok	<i>Number of owls</i>	525
Priemerný počet / zimovisko	<i>Average / Roosting place</i>	9.21
Percentuálna obsadenosť zimovísk	<i>Occupancy in %</i>	90.47

V zimnom období 2010 / 2011 bolo kontrolovaných 63 lokalít na juhozápadnom Slovensku, prevažne na Podunajskej, Hronskej a Nitrianskej pahorkatine. Myšiarky ušaté boli zaznamenané na 57 lokalitách v celkovom počte 525 exemplárov. Na viacerých lokalitách boli pozorované len jednotlivé exempláre. Lokalita Cabaj – Čápor zanikla, došlo k vyrúbaniu tují, ktoré myšiarky ako zimovisko využívali. Pravdepodobne kvôli zvýšenému pohybu ľudí a ruchu pri oprave fasády kaštieľa neosídlili myšiarky park v Mojmirovciach a bez zjavných príčin neboli pozorované ani na tradičnej lokalite Báb. Výrazne klesli počty myšiariok na tradične početne obsadzovaných lokalitách – Palárikovo, Močenok, Nitra. Najvyšší počet myšiariok ušatých bol zaznamenaný 8. decembra 2010 na lokalite Kolárovo – min. 50 exemplárov (M. Noga, L. Kečkéšová).

Foto: J. Svetlík

ZDOCHLINOŽRAVÉ DRUHY V OHROZENÍ

Lucia Deutschová

Informácie RPS o náleze dvoch usmrtených orlov kráľovských, nájdených vo februári 2011 v priebehu piatich dní v blízkosti obcí Veľké Kostofany a Nižná, sa objavili v niekoľkých príspevkoch rôznych médií. Oba jedince boli vo výbornej kondícii. Jednalo sa samice, pričom jedna bola krúžkovaná pred 8 rokmi na východnom Slovensku a druhá pred 4 rokmi na západe krajiny. Odborné analýzy potvrdili, že príčinou úhynu bol vysoko toxický jed – karbofuran, ktorý pôsobuje okamžitú a bolestivú smrť obeť v dôsledku uduseného. Karbofuran je súčasťou pesticídnych prípravkov, ktorých používanie je (vzhľadom na vysokú toxicitu) na území celej Európskej únie zakázané. Prax však ukazuje, že sú stále využívané, napríklad aj na páchanie nelegálnej činnosti. V prípade otrávených návnad sú samozrejme primárne ohrozené druhy živiace sa (aj) zdochlinami (orol kráľovský a skalný, orliak morský, haja červená a tmavá, sokol rároh, myšiak lesný). Tento problém je najvýraznejší v nížinných oblastiach. Spolu s orlami boli nájdené aj dva uhynuté myšiaky lesné. Prípady boli odovzdané do rúk polície a vďaka medializácii prípadu sa podarilo získať informácie veľmi dôležité v procese vyšetrovania. Ako sa ukázalo, „na úrodnú pôdu“ padli aj školenia pre príslušníkov polície, ktoré RPS realizovala v roku 2009.

Územie nálezu otrávených jedincov leží v tesnej blízkosti oblastí, kde bol v marci 2009 zdokumentovaný masaker, kedy v dôsledku otravy karbofuranom zahynulo 22 obetí, medzi nimi aj 4 jedince sokola rároha. Vykladanie otrávených návnad nie je jediným spôsobom nelegálnej činnosti, ktoré v krajine číha na vzácne druhy. Často sa tiež stávajú obeťou zastrelov, vykrádania hniezd, odchyty do pascí. Zásadný je fakt, že počet nájdených obetí predstavuje iba veľmi malé percento zo skutočného počtu. Štatistiky sú alarmujúce a na poplach bijú aj susedné krajiny, kde má takzvaná vtáčia kriminalita rastúcu tendenciu. Ak sa nám nepodarí tento trend zvrátiť, môže byť naša generácia svedkom bar-

barského vyhubenia vzácnych druhov vtákov na území niektorých krajín, vrátane Slovenska.

Zdá sa, že závažnosť situácie si uvedomuje aj Ministerstvo životného prostredia SR, ktoré na túto tému zvolalo v polovici marca 2011 stretnutie za účasti všetkých relevantných organizácií. Na stretnutí bolo prijatých niekoľko záverov a rozhodnutí, ktoré prispievajú k riešeniu problematiky z dlhodobého hľadiska. To je však len začiatok boja proti krutosti tých, ktorých nenávisť a iracionálne obviňovanie niektorých druhov z úbytku zverí vedie k zabíjaniu. Je potrebné, aby sa do tohto procesu zapojilo čo najviac ľudí, s cieľom nielen odhaliť a potrestať vinníkov, ale tiež predísť páchaniu tejto činnosti v budúcnosti.

SUMMARY

SPECIES FEEDING CADAVERS IN DANGER

In February 2011 two individuals - females of Iperial Eagle were found dead near Veľké Kostofany and Nižná village. In both cases carbofuran was confirmed as the reason of death. The site is just in the vicinity of the area, where 22 cadavers of birds of prey (including 4 individuals of Saker Falcon) were found poisoned by carbofuran in 2009. The species feeding cadavers are in high risk due to increasing number of cases of finding poisoned baits in the countryside.

Foto: J. Chavko

ĎALŠIE HNIEZDENIE KANE POPOLAVEJ (*CIRCUS PYGARGUS*) V LUČENSKEJ KOTLINE (STREDNÉ SLOVENSKO)

Dušan Kerestúr, Marian Mojžiš

V rámci Slovenska hniezdi kaňa popolavá v súčasnosti predovšetkým v juhozápadnej časti územia – na Podunajskej nížine, Záhorí, Žitavskej, Trnavskej a Nitrianskej pahorkatine (Danko 2008). Na východnom Slovensku, v porovnaní so 70. až 90. rokmi minulého storočia hniezdi už len sporadicky (Danko 2008). Ojedinele zahniezdi aj na strednom Slovensku (Mojžiš 2000).

V starších prácach z Lučenskej kotliny (Maleševics 1892, Salaj 1979, 1987) nie sú o kani popolavej zmienky. Jediný údaj (zástrel) pochádza zo 14. 10. 1953 z Haliče od Molnára (Matoušek et. al. 2002), ale vzhľadom na dátum sa pravdepodobne jednalo o kaňu sivú (*Circus cyaneus*). Za obdobie od roku 1990 evidujeme kaňu popolavú v sledovanej oblasti ako viac menej pravidelného migranta v jarnom období (apríl, máj), najskorší záznam je z 13. 4. 2000 (1 samec, Mikušovce). Počas jesennej migrácie bola zastihnutá len vzácně (jedno pozorovanie z augusta). Prvé hniezdenie bolo pozorované pri Rapovciach v roku 1997 (Mojžiš 2000). K ďalšiemu zahniezdeniu došlo v roku 2009 v PR Dálovský močiar pri Ma-

Mláďatá kane popolavej na hniezde
PR Dálovský močiar, 12.7.2009

Foto: M. Mojžiš

lých Dálovciach (k.ú. Veľká nad Ipľom, okres Lučenec, CHVÚ Poiplie, kvadrát DFS 7783, 167 m n. m.). Pár kaní popolavých bol na lokalite zaregistrovaný 6. mája. Hniezdo v poraste ostríc sme dohľadali 24. júna. Obsahovalo znášku 3 vajec, z ktorých 1 sa práve liahlo. Hniezdny biotop tvoril močiar intenzívne zarastajúci vrbou (48°14'46" s. š., 19°36'16" v. d.). Pri kontrole 12. júla sa v hniezde nachádzali 2 pull., ktoré boli označené ornitologickými krúžkami (krúžkovateľ D.Kerestúr). Počas oboch návštev hniezda sme na prístupový chodník aplikovali dezinfekčný prípravok na odpudenie prípadných predátorov. Záznam zo stránky birding.hu naznačuje, že samec z páru lovil aj na maďarskej strane Ipľa pri obci Ipolytarnóc, približne 1,5 km JV od hniezdnej lokality (19.6., pozoroval Egyed P.). Samica bola zistená pri love (už v čase, keď mláďatá opustili hniezdo) vo vzdialenosti 2,5 km S od hniezdiska (SZ pri Veľkej nad Ipľom). 10. augusta sedel na nízkej vrbě na okraji močiara 1 letu schopný juvenil s krúžkom. Hniezdenie teda dopadlo úspešne a je v poradí tretím dokázaným na strednom Slovensku (Sládek in Hudec & Černý 1977, Mojžiš 2000).

LITERATÚRA:

- DANKO Š. 2008: Hniezdenie kane popolavej (*Circus pygargus*) na východnom Slovensku. – *Tichodroma* 20: 41 – 50.
- HUDEC K. & ČERNÝ W. (eds.) 1977: Fauna ČSSR. Ptáci 2. – Academia, Praha.

- MALESEVICS E. 1892: Losonc faunája vagyis az 1876 év oszetal az 1891 év végéig talált és meghatározott állatfajok rendszeres felsorolása és a fauna jellemzése. A Losonci magi. kir. fogimnasium értesítője, 1891 – 1892, 3 – 17, Losonc.
- MATOUŠEK B., RÁC P. & ŠTOLLMANN A. 2002: Ornitológické poznámky z pozostalosti RNDr. Zoltána Molnára. – *Tichodroma* 15: 102 – 126.
- MOJŽIŠ M. 2000: Prvé dokázané hniezdenie kane popolavej (*Circus pygargus*) v Lučenskej kotline. – *Buteo* 11: 157 – 160.
- SALAJ J. 1979: Vtáctvo Lučenskej kotliny. – Osveta, Martin.
- SALAJ J. 1987: Ekologické rozšírenie vtákov Lučenskej kotliny. – Osveta, Martin.
- <http://birding.hu>

SUMMARY

ANOTHER BREEDING OF MONTAGU'S HARRIER (*CIRCUS PYGARGUS*) IN LUČENSKÁ KOTLINA (CENTRAL SLOVAKIA)

One pair of Montagu's Harrier bred successfully in NR Dálovský močiar (Lučenec cadastral) in southern part of central Slovakia in 2009. Two out of three eggs hatched and nestlings were ringed. One fledged young was observed later in the season – breeding was successful. It has been the second confirmed breeding of this species in Lučenská kotlina and the third in central Slovakia.

DVE MAMY PRE SOKOLÍKOV

Lucia Čižmárová

Bývam v Nitre už tri roky – prišla som sem za prácou a za ten čas ma tu postretlo kadečo. Tento rok som sa však stala svedkom udalosti, o skúsenostiach z ktorej sa chcem s vami podeliť.

Pred Veľkou nocou ma prepustili z práce, takže som viac času trávil doma. Vtedy som si všimla, že na naše okno začal prilietavať sokol myšiari. Chodil si pozeráť búdku pre vtáčiky, ktorú sme tam umiestnili v zime – pri svojich bežných starostiach som tomu však nevenovala až takú pozornosť. Ale keď sme sa po sviatkoch vrátili – to bolo 11. mája –, v búdke ležalo krásne malé hnedé vajíčko. Bola som z toho dojatá, prekvapená a šťastná. 17. mája tam už bolo vajíčok päť.

Začala som sa väčšmi zaujímať o život poštoleiek – cez internet som zistila všetky informácie, ktoré by sme mali vedieť, aby sme boli pripravení na to, čo nás čaká. Samička na vajíčkach vzorne sedela a hriala ich, zatiaľ čo samček obstarával potravu. Niekedy ju zastúpil a hrial vajíčka aj on. Snažili sme sa ich čo najmenej rušiť, aby mohli v pokoji vyhniesť, a tešili sme sa na tú chvíľu, keď sa vyliahnu. Ten deň prišiel 14. júna. Vyliahli sa prvé dve mláďatá a na druhý deň aj ostatné. Tíško sme to sledovali; bol to úžasné a krásne.

Samička svoje mladé zahrievala a krmila potravou, ktorú nosil samček. Každé ráno ma prebúdžalo hlasné

„kikikiki“ – to samička vítala samčeka. Tak mu prejavovala vďaku za jeho starostlivosť a za potravu, ktorú prinášal. Krásne a dôsledne mláďatká krmila, nezabudla ani na jedno.

Ale prišiel smutný deň, keď som to hlasné nádherné „kikikiki“ počula poslednýkrát. Samček sa už totiž nevrátil – 23. júna som ho videla naposledy. Cítila som, že sa stalo niečo smutné, niečo veľmi zlé pre našu operenú rodinku. Áno, samček uhynul. Vedela som, že sokolíci teraz budú potrebovať pomoc - našu pomoc.

Kontaktovala som Ochranu dravcov a požiadala o pomoc. Každú chvíľu som kontrolovala e-mailovú schránku, až kým sa nakoniec ozvali (ďakujem Michal!). A tak sa začala naša misia – pomôcť samičke a mláďatám, pretože sama by to pravdepodobne nezvládla.

Tak som začala nakupovať kuracie srdcia, žalúdky, krky aj svalovinu. Všetko som to nakrájala a zmiešala z vývrzkami, ktoré mladé vyvrhli zo zobáčikov. Podávané mäso muselo mať izbovú teplotu, pinzetou som mláďatká v neprítomnosti samičky krmila. Neskôr som im potravu nechávala na búde – to na radu jednej dobrej dušičky (Ivka, ďakujem). Podarilo sa, samička pomoc prijala. Snažila sa síce tiež sama loviť, bola však často neúspešná. Snažili sme sa im dopriať i prirodzenú potravu a tak sme začali kupovať myšky. Tie, ale nemali

15. jún – už len jeden oneskorenec je vo vajíčku
Foto: L. Čižmárová

21. jún – už aj sedíme
Foto: L. Čižmárová

5. júl – sme spokojní a rastieme
Foto: L. Čižmárová

7. júl – prvé kroky z búdky
Foto: L. Čižmárová

vždy, takže sme museli začať „loviť“ (nebudem rozpisovať, čo všetko to obnášalo). Zašli sme aj do liaharenského podniku kúpiť nevyužitú mladú kohútiku.

Takto to šlo od uhynutia samčeka deň čo deň. Ráno nakrájať srdiečka a položiť ich pred búdku, utekať do práce, z práce rovno domov na kontrolu rodinky a jej nakrmenie, bežať do lesíka a na lúku po nový úlovok, opäť nastaviť pasce, znova na nákup kuracích srdcí, príprava večere a zaželať dobrú noc a deň sa končí, ideme spať. Samička bola z toho všetkého trochu mimo – nechápala, čo sa to vlastne deje, kto to tam stále nosí myšky a všetky tie dobroty. Videla som, ako sa pozerá do neba, chudiatko, priznám sa, nejednu slzu som vyronila, keď som ju tak videla. Sedávala sama na anténe, snažila sa uloviť čo najviac a pritom neopúšťala hniezdo na dlhšie ako len na krátku chvíľu. Keď nemala úspech v love, nasýtila sa aj sama tým, čo sme jej sami pripravili.

Popri smútku zo straty samčeka nám prítomnosť sokolíkov pripravovala už len samé pekné chvíle. Mali sme radosť z toho, že sme im dokázali pomôcť, že vďaka nám vyrástli, že sme mali možnosť spoznať život tak nádherného dravca, akým je sokol myšiar.

Teraz sú už pripravené na odlet, dnes je 17. júla a vyletel prvý, snáď najstarší, a čoskoro ho hádam budú nasledovať aj ostatní. Čaká ich príroda a samostatnosť – svoju úlohu som splnila, dúfam najlepšie, ako som mohla. Mláďatá sú slobodné a teraz sa už musia o seba postarať oni, ako najlepšie budú vedieť.

A ja im len môžem popriať šťastný let a krásny dlhý život. Takže, sokolíky moje, držím vám palce a veľa šťastia.

Na záver môjho príbehu chcem poďakovať všetkým dravčiarom, ktorí nám pomáhali, či už formou správ cez internet alebo cez telefón. Lovenie by som nevládla sama a tak ďakujem za pomoc svojmu priateľovi.

A všetkým vám odporúčam – ak sa stretnete s niečím podobným, kde bude potrebná vaša pomoc, neváhajte a pomôžte, ako najlepšie budete vedieť. Dá vám to veľa poznatkov a skúseností nielen zo života tých, ktorým pomôžete, ale aj z toho vášho. A ak by niekto mal záujem vidieť fotoalbum, so všetkými informáciami, ako to celé prebiehalo, môže ma kontaktovať na emailovej adrese: emely757@azet.sk

SUMMARY

TWO MOTHERS FOR THE KESTRELS

The author is describing the nesting of the Common Kestrels in nest box, which she placed on the window of her flat in Nitra town. Ten day after the chicks hatched, the male parent disappeared. Therefore the author started to feed the young birds till they fledged. She supplemented the food brought by the female even with meat pieces, fresh mice or newborn chickens. All five young Kestrels successively fledged after 17th of July.

„OPERÁCIA“ MALÉHO SOKOLA MYŠIARA

Igor Novák

Už druhý rok nám na okne robí spoločnosť párik sokolov myšiarov. Dovoľte mi podeliť sa s Vami o niektoré naše milé zážitky. Bývame na sídlisku, na štvrtom poschodí sedem poschodového panelového domu. Na jar, asi v apríli, manželka vyložila na kuchynské okno asi meter dlhý, poloprázdny kvetináč naplnený zeminou, pripravený na sadenie kvetín. Všimol si to však aj párik sokolov myšiarov, ktorí tu v okolí radostne poletoval, tešiac sa prichádzajúcim teplým dňom. Občas u nás pristáli a začali si kvetináč zvedavo obzeráť - a my sme si zase zvedavo obzerali ich. Boli sme z nich ohromení, doteraz sme sa s tak krásnym a vznešeným operencom nestretli.

Samička neskôr začala usilovne s úpravou svojho nového obydli. Bolo potrebné vyhádať a vyhrabať všetku zeminu, až na samé dno. To sa jej po čase aj podarilo, na dne plastového kvetináča však najmä samičke veľmi vadili plastové hrboľčky vyduté dohora. Celé hodiny do nich ťobala zobákom a driapala pazúrmí, aby dno kvetináča vyrovnala, samček jej pritom pomáhal. Tak som im pomohol tiež a nerovnosti som na dne vyrezal nožikom.

S touto úpravou bola Čipka s Čipkom (tieto mená dostali sokolíci kvôli vydávanému kriku čip-čip-čip) veľmi spokojní a o dva týždne doň Čipka v priebehu niekoľkých dní zniesla 4 bordovo-strakaté vajíčka. Sedenie

na hniezde trvalo asi mesiac, za čo som Čipke v duchu dal jednotku z hviezdíčkou, pretože po pekných jarných dňoch sa zase ochladilo. Celý mesiac bola zima, sychravo a veterno, väčšinou pršalo a ona napriek počasiu na hniezde statočne zotrvala a zahrievala svoj poklad. Čipko ju pravidelne striedal na sedení a krmil podľa možnosti, vtedy keď dlhšie nič nedoniesol sme im obom občas ponúkli kuracie mäsko a dúfali, že všetko bude tak ako má byť.

Nakoniec sme sa dočkali - vyliahli sa 3 krásne mláďatká, biele a malinké ako známe kokosové guličky „Rafaelo“. Z nich bohužiaľ jedno po troch dňoch zahynulo (možno nejaká vrodená choroba), tak ostali dvaja. Kvôli silným dažďom mali dosť ťažké podmienky na prežitie, bolo málo hľadavcov a inej potravy, tak sme v prikrmovaní pokračovali. Všetko informácie sme si so záujmom našťudovali z internetu. Rástli nám pred očami ako z vody, menili farbu, biele páperie postupne strácali, rástlo im perie a chvostíky a zobáčiky sa im postupne začali zakrivovať.

Raz Čipka doniesla pre svojich malých akúsi rárohu, svoju najväčšiu korisť, pravdepodobne skelet drozda. Začala ho porcovať a krmiť ním mladé. Po chvíli som si všimol, že jedno mláďa sa začína dusiť s veľkou, takmer 10 cm dlhou časťou krídla z drozda. Mláďa (vtedy vo veku asi 15 dní) totiž pahltné chňaplo po krídle,

Samček si obzerá budúce hniezdisko
Foto: I. Novák

Tohtoroční podnájomníci majú mláďat viac
Foto: I. Novák

ktoré bolo nad jeho sily a nešlo dnu a už ani von. Čipka mu ho skúšala vytiahnuť, ale keď zobákom kosť ťahala, tak mláďa dvíhala spolu so zaseknutou kosťou do vzduchu, nevedela si s tým poradiť. Našťastie som bol v tom okamihu doma a rozhodol som sa zasiahnúť a pomôcť nešťastníkovi, inak by s tou kosťou v krku možno neprežil.

Vyzbrojený v lyžiarskych rukaviciach a šiltovke (Čipka si mladé bránila) som „pacienta“ opatrne vybral z hniezda. Na kuchynskom stole som ho položil na uterák a jednou rukou mláďa pridriavajúc, som druhou rukou opatrne z neho ťahal kosť. Bola pevne zaseknutá aspoň 4 cm hlboko. Krútením a ťahaním sa mi nakoniec kosť podarilo vybrať, ale cítil som, že aj keď som ho jemne „operoval“, pri tom ťahaní som ho musel poraniť, na konci kosti toho krídla bola kvapôčka krvi...

Z tej kosti by bol výborný rybársky háčik, nečudo, že mláďaťu spôsobovala také problémy. Zraneného malého pacienta som opatrne vrátil Čipke do hniezda, tá ho hneď chcela kŕmiť, ale nereagoval. V ten deň ležal na hniezde bez pohybu, ani na druhý deň ešte nechcel jesť a hýbal sa minimálne. Báli sme sa, že neprežije, ale na tretí deň začal otvárať zobáčik a Čipka ho nakrmila – a bol zachránený. Celkom sa zotavil a bol z neho veľký pahltník (to mu zostalo až doteraz).

Oba mladé sokolíky úspešne vyleteli, vytvorili úžasný letecký tandem, ostali v teritóriu u nás celú zimu, neodleteli ako rodičia. Aj keď už po vyletení z hniezda u nás nespávali, každý deň sa tu niekoľkokrát zastavili – pozrieť, čo je nové a my sme z toho boli nesmierne šťastní. Aj tento rok máme v kvetináči podnájomníkov, majú päť mláďat, sú úžasné a rastú ako z vody. Potravu majú hojnosť, takže našu pomoc nepotrebujú, rodičia sa o nich príkladne starajú. Dúfajme, že žiadny z nich „operáciu“ nebude potrebovať.

SUMMARY**OPERATION OF THE YOUNG
COMMON KESTREL**

A pair of the Common Kestrels occupied a flowerpot on the fourth floor in city. In the article is mentioned how the birds adapted the flowerpot for nesting. One of three hatched chicks did not survive. Later, one young in age of 15 days was choking on 10 cm long bone, originating from the wing of the Black Bird brought as a prey. Because the female Kestrel was not able to remove the bone, the author had to take action. The young started to eat again after two days after this event. Finally, both young Kestrels successfully fledged.

ÚTOK ORLA SKALNÉHO NA LIETADLO

Karol Kovář

Redakcii Dravce a sovy bol poskytnutý list z osobnej korešpondencie pána Karla Kovára a Andreja Stollmanna, v ktorom je opisovaný zaujímavý prípad útoku orla skalného na športové lietadlo. Výber z tohto listu publikujeme; pričom je zaujímavý i údaj o výške v akej sa spomínaný stret dravca s lietadlom odohral. Za poskytnutie tejto korešpondencie ďakujeme p. Štollmannovi.

„Dážený pane Štollman!

V těchto dnech jsem si vzpomněl na jednu příhodu, která Vás snad bude zajímat. Dne 16. apríla 1966 jsem se u kamaráda seznámil s pilotem Ivo W., který když se dozvěděl, že se zajímám o dravé ptáky, vyprávěl zajímavý příběh: 16. júna 1961 když letěl do Popradu spatřil v prostoru Malé Fatry velkého dravce. Nevěnoval mu pozornost, protože ze zkušeností věděl, že pták uhne. Tentokrát se tak ale nestalo. Pták (pravděpodobně skalní orel) zaútočil na letoun a došlo ke srážce, při níž byl orel zabit. Pilot s námahou a štěstím vyrovnal letoun a doletěl až do Popradu. Ke srážce došlo asi 10 km východně od Strečna, ve výšce 2400 m n. m. Letoun značky Sokol měl rychlost 200 km/hod. Útok by proveden zespodu a nárazem byla proražena dřevěná nábežná hrana letounu. Je možné, že zabítí orla se projevilo i v hnízdění. Já však z roku 1961 nemám žádné záznamy. Snad se něco najde u Vás a po letech se třeba vysvětlí přerušení hnízdění.“

Gottwaldov, 10. apríl 1967.

Summary

Attack of the Golden Eagle on the airplane

A plane flying above Malá Fatra Mts. was unexpectedly attacked by the Golden Eagle on 16th of June 1961. The collision happened at altitude of about 2400 meters a.s.l., the plane's speed was 200 km/h. The eagle attacked the plane from below. It did not survive the collision. The lower wooden part of the airplane was damaged, but the pilot succeeded to land.

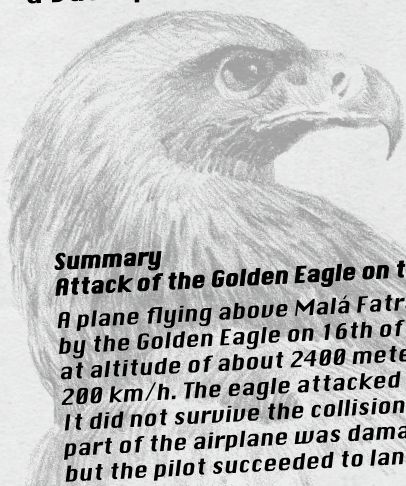

Foto: J. Chavko

Foto z fotopasce: J. Chavko

